

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Małgorzata Motylow

KGP.410.001.07.2023

Pan Adam Mirek
Prezes
Wyższego Urzędu Górniczego

ul. Poniańskiego 31
40-055 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/001 Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 60 – Wyższy Urząd Górniczy

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 92, F +48 22 444 55 94
kgp@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wyższy Urząd Górniczy ¹ , ul. Poniatowskiego 31, 40-055 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Mirek, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego, od dnia 1 marca 2017 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Wojciech Żukowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/19/2023 z dnia 31 stycznia 2023 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1-3)</p>

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	<p>Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2022, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 60 - Wyższy Urząd Górniczy³.</p> <p>Ocenie podlegały w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none">– realizacja wydatków budżetu państwa, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,– sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2022 r. w zakresie operacji finansowych,– system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań,– nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust.1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o <i>finansach publicznych</i>⁴ (dalej <i>ufp</i>). <p>Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.</p>
Zakres kontroli	<p>Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:</p> <ul style="list-style-type: none">– analiza realizacji wydatków budżetu państwa, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,– kontrola przestrzegania ustalonych dla części 60 WUG limitów wydatków, w tym limitów środków na wynagrodzenia,– kontrola wykorzystania środków otrzymanych z rezerw budżetowych,– szczegółowa analiza wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia,

¹ Dalej: WUG lub Urząd.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

³ Prezes WUG jest dysponentem części 60 – Wyższy Urząd Górniczy. Prezesowi WUG podlegają dyrektorzy Okręgowych Urzędów Górniczych (OUG) oraz dyrektor Specjalistycznego Urzędu Górniczego (SUG). W WUG nie ustanowiono dysponentów budżetu niższych stopni. Wydatki OUG i SUG były finansowane bezpośrednio przez WUG.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm.

- kontrola prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych,
- analiza stanu zobowiązań,
- analiza prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań,
- analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowe kontrolowanej działalności.*

III. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 60 Wyższy Urząd Górniczy.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W toku wymienionych powyżej działań kontrolnych we wszystkich obszarach wymienionych przy opisie celu i zakresu kontroli nie wykryto nieprawidłowości, z wyjątkiem rzetelności w zakresie ponoszenia wydatków na usługi dystrybucji energii elektrycznej.

W 2022 r. w Urzędzie nie podjęto skutecznych działań mających na celu ograniczenie ponoszonych wydatków na te usługi (w zakresie opłaty sieciowej stałej poprzez dostosowanie mocy umownej do faktycznych potrzeb i opłat za ponadumowny pobór energii biernej poprzez montaż układów do kompensacji energii biernej).

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Dochody budżetowe

Opis stanu faktycznego

Analiza dochodów budżetowych osiągniętych w 2022 r. w porównaniu z 2021 r. wykazała ich spadek o 5% (568 tys. zł wobec 598 tys. zł). W 2022 r. nie został także wykonany plan dochodów określony w ustawie budżetowej (osiągnięto 87% z zaplanowanych 650 tys. zł), podczas gdy wskaźnik ten w 2021 r. wyniósł 92% ujętych w planie 650 tys. zł.

Głównym źródłem dochodów w obydwu latach były opłaty egzaminacyjne oraz opłaty za wydanie stosownego świadectwa, wnoszone przez osoby ubiegające się o stwierdzenie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego⁷. W 2022 r. stanowiły one 69% całości dochodów, natomiast w 2021 r. – 73%. Niższe od planowanego wykonanie dochodów wynikało z niższej niż zakładano liczby osób ubiegających się o stwierdzenie nabycia powyższych kwalifikacji.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. pozostałe do zapłaty należności wyniosły 75,8 tys. zł i były niższe o 8,4 tys. zł (10%) od stanu na koniec 2021 r. Należności powstały głównie z tytułu odszkodowania za skradzione komputery z siedziby Okręgowego Urzędu Górniczego w Poznaniu (30,0 tys. zł) oraz naliczenia kary umownej z tytułu nieterminowej realizacji udzielonego zamówienia publicznego (25,4 tys. zł). Zaległości według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. wyniosły 70,0 tys. zł

⁵ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2022 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Wysokość wnoszonych opłat, zasady wnoszenia oraz sposób zmian w tym zakresie zostały określone w art. 66 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1072, ze zm. – dalej pgg).

i były niższe o 7,6 tys. zł (10%) od stanu na koniec 2021 r. WUG prowadził działania windykacyjne i naliczał odsetki od nieterminowych płatności.

(akta kontroli str. 5-6, 13, 23, 26, 28)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Wydatki

OBSZAR

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z ustawą budżetową na rok 2022 r.⁸ limit wydatków budżetowych w części 60 WUG ustalony został na 68 878 tys. zł. W ciągu roku, na podstawie ośmiu decyzji Ministra Finansów w zakresie rozdysponowania rezerw celowych oraz jednej decyzji w zakresie rozdysponowania rezerwy ogólnej budżetu państwa kwota ta została zwiększona łącznie o 2 040 tys. zł (o 3%), do wysokości 70 918 tys. zł, w tym z rezerw celowych o 1 981 tys. zł, a z rezerwy ogólnej o 59,0 tys. zł. Ostatecznie wydatki wyniosły 70 864,8 tys. zł, co stanowiło 99,9% planu po zmianach. W porównaniu z rokiem 2021 zrealizowane wydatki były niższe o 433 tys. zł, tj. o 0,6%.

(akta kontroli str. 6, 14, 24, 27, 40-97)

Wydatki bieżące w wysokości 70 101 tys. zł stanowiły 100% planu po zmianach oraz 104,2% wykonania w roku 2021. Dominującą pozycję w tej grupie ekonomicznej stanowiły wynagrodzenia i pochodne (80%), zrealizowane w wysokości 56 375 tys. zł, nieprzekraczającej założonego limitu. Były one wyższe o 0,6% (tj. o 328 tys. zł) od poniesionych w 2021 r.

Wydatki majątkowe (475 tys. zł) stanowiły 94% planu po zmianach. Były one niższe o 3 322 tys. zł (o 799,4%) niż w roku 2021. W ramach tych środków m.in.: zakupiono sprzęt do monitorowania eksploatacji kopalni (185,6 tys. zł), uregulowano gospodarkę wodno-ściekową wraz z wymianą nawierzchni placów i dróg wewnętrznych wokół budynku WUG (178,3 tys. zł); zakupiono sprzęt do gromadzenia i archiwizacji dokumentacji mierniczo-geologicznej (75,1 tys. zł), odbudowano i odrestaurowano murki oporowe oraz ogrodzenia wokół siedziby WUG (18,9 tys. zł) oraz dokonano modernizacji dźwigu osobowego w celu dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami w budynku Okręgowego Urzędu Górniczego w Katowicach (16,8 tys. zł). Wydatki zostały zakwalifikowane do właściwych paragrafów klasyfikacji budżetowej i były zgodne z planem, celowe, oszczędne oraz przyczyniły się do realizacji zadań Urzędu⁹.

Wydatki w grupie *świadczenia na rzecz osób fizycznych* zrealizowane w wysokości 289 tys. zł, stanowiły 100% planu po zmianach i były o 16% wyższe od wykonanych w roku poprzednim. Najwyższą pozycją tej grupy były wydatki na wypłatę ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy – 135,0 tys. zł (47% zrealizowanych wydatków w tej grupie).

(akta kontroli str. 7-9, 17, 361-365)

⁸ Ustawa budżetowa na rok 2022 z dnia 17 grudnia 2021 r. (Dz. U. z 2022 r., poz. 270).

⁹ W 2022 r. WUG realizował zadania w ramach funkcji państwa nr 12 – Środowisko. Wydatki majątkowe w wysokości 260,7 tys. zł przełożyły się na realizację celu dla podzadania 12.4.2 *Nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych oraz zakładów wykonujących roboty geologiczne* określonego jako *poprawa bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia górników, optymalne zagospodarowanie złóż kopalni oraz ograniczenie uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko*. Wydatki w kwocie 214,3 tys. zł wynikały z zaleceń i wytycznych miejskich służb geodezyjnych oraz konserwatorskich (uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz przebudowa ogrodzenia), a także organów dozoru technicznego (modernizacja dźwigu osobowego).

Szczegółową kontrolą objęto realizację wydatków budżetu państwa w kwocie 3 563,6 tys. zł, tj. 5% łącznych wydatków WUG zrealizowanych w 2022 r. Metodą monetarną (prawdopodobieństwo wylosowania dowodu księgowego było proporcjonalne do wartości operacji udokumentowanej tym dowodem) spośród 1 046 zapisów księgowych odzwierciedlających operacje gospodarcze o wartości 10 379,3 tys. zł wylosowano 43 zapisy o wartości 2 712,9 tys. zł. W sposób celowy dobrano do badania wydatki poniesione z rezerw celowych oraz rezerwy ogólnej budżetu państwa – w sumie osiem dowodów księgowych na łączną kwotę 850,7 tys. zł.

Badaniem objęto wydatki ujęte w księgach rachunkowych w 43 zapisach księgowych, w tym w grupie wydatków majątkowych cztery zapisy na kwotę 251,9 tys. zł oraz w grupie pozapłacowych wydatków bieżących jednostek budżetowych 39 zapisów na kwotę 2 461,0 tys. zł. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że wydatki były dokonywane zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zgodnie z planem finansowym na zakup towarów i usług służących realizacji celów jednostki.

Szczegółowo zbadano także wykorzystanie środków otrzymanych z pozycji nr 59 rezerw celowych „Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej” w kwocie 791,7 tys. zł (42% środków otrzymanych z rezerw celowych). Środki zostały przeznaczone na realizację następujących zadań: „Doposażenie Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej w sprzęt niezbędny do gromadzenia, archiwizacji dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych oraz jej udostępniania” (227,3 tys. zł), „Doposażenie organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalni” (270,6 tys. zł) oraz „Inwentaryzacja dotychczas nie zinwentaryzowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią w rejonie zlikwidowanych kopalń rud metali kolorowych, zlokalizowanych na obszarach województw: małopolskiego i śląskiego” (293,8 tys. zł) - umieszczonych na liście zadań zakwalifikowanych do dofinansowania przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).

Zbadano także wykorzystanie środków z rezerwy ogólnej przeznaczonych na „Opracowanie specjalistycznych ekspertyz niezbędnych dla wyjaśnienia przebiegu zaistniałych zdarzeń, jak również oceny prawidłowości prowadzonych robót w świetle występujących zagrożeń w związku z zaistniałymi zdarzeniami w zakładach górniczych KWK „Pniówek” oraz KWK „Borynia-Zofiówka” (59 tys. zł).

Środki z rezerw celowych oraz rezerwy ogólnej zostały wykorzystane w całości i zgodnie z przeznaczeniem.

(akta kontroli str. 40-97, 352-354)

Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. *Prawo zamówień publicznych*¹⁰ WUG opracował w dniu 31 stycznia 2022 r. *Plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych na rok 2022* – tj. w terminie określonym w przywołanym wyżej przepisie *Pzp* oraz prawidłowo opublikował *Plan* w Biuletynie Zamówień Publicznych (BZP) oraz na stronie internetowej WUG. *Plan postępowań* był aktualizowany ośmiokrotnie w 2022 r. – w każdym przypadku dokonanej aktualizacji były ona publikowana w BZP oraz na stronie internetowej WUG¹¹.

¹⁰ Dz. U. z 2022 r., poz. 1710, ze zm., dalej: *Pzp*.

¹¹ Zgodnie z art. 23 ust. 4 *Pzp*.

WUG wywiązał się także z obowiązku określonego w art. 82 *Pzp* – tj. przedstawienia Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych do dnia 1 marca 2023 r. sprawozdania o udzielonych zamówieniach w 2022 r.¹²

Szczegółowo skontrolowano jedno postępowanie przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego¹³ o udzielenie zamówienia publicznego na wykonanie usługi „Inwentaryzacji dotychczas nie zinwentaryzowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią w rejonie zlikwidowanych kopalń rud metali kolorowych, zlokalizowanych na obszarach województw: małopolskiego i śląskiego”. W 2022 r. wydano 293,8 tys. zł (30% wartości umownego wynagrodzenia wykonawcy w kwocie 975,0 tys. zł), zaś 681,2 tys. zł zostanie wydane do dnia 31 lipca w 2023 r. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości, w tym naruszeń przepisów *Pzp*.

(akta kontroli str. 295-350)

Przeciętne zatrudnienie w 2022 r. w części 60 WUG wyniosło 449 osób i było niższe o 14 osób (3%) niż w 2021 r. (463 osoby). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na jednego pełnozatrudnionego w 2022 r. wyniosło 9 082 zł i było o 758 zł (9%) wyższe niż w 2021 r. (8 324 zł).

W urzędach górniczych stan zatrudnienia na koniec 2022 r. w porównaniu do 2021 r. uległ: w WUG zwiększeniu o 26,25 etatów, w OUG – zmniejszeniu o 45,5 etatów. W 2022 r. zniesiono OUG w Gliwicach¹⁴, pracownicy OUG w Gliwicach zostali częściowo przesunięci do realizacji tożsamych zadań w OUG w Rybniku, Katowicach oraz Krakowie. W 2022 r. zniesiono także urząd dyrektora SUG oraz zlikwidowano SUG¹⁵. Kompetencje dyrektora SUG przejął Prezes WUG, a pracownicy zlikwidowanego SUG stali się pracownikami WUG.

W 2022 r. w WUG zawarto jedną umowę zlecenia z osobą niezatrudnioną w WUG, wykonująca zadania pomocnicze powyżej sześciu miesięcy i wydatkowano z tego tytułu kwotę 11,1 tys. zł (w 2021 r. zawarto także jedną umowę zlecenia, wydatkując na ten cel kwotę 10,5 tys. zł). W 2022 r. w WUG zawarto także jedną umowę o dzieło z osobą niezatrudnioną w WUG, wydatkując na ten cel kwotę 3,6 tys. zł (w 2021 r. nie zawarto tego typu umowy).

(akta kontroli str. 7-8, 18)

Zobowiązania na koniec 2022 r. (w całości niewymagalne) wyniosły 4 084,9 tys. zł i były wyższe niż w 2021 r. (4 061,5 tys. zł) o 23,4 tys. zł. Główną pozycję (3 130,0 tys. zł) stanowiły zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego.

(akta kontroli str.9, 127-129)

W 2022 r. WUG realizował wydatki w kwocie 3 072 tys. zł, których nie wydatkowano do końca grudnia 2021 r., a na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego¹⁶ zostały przesunięte do realizacji w 2022 r.

WUG wydatkował kwotę 3 062 tys. zł (99,4% planu). W ramach powyższej kwoty wypłacono dodatki motywacyjne dla pracowników w wysokości 1 526 tys. zł (99,4% planu – nie opłacono składek na Fundusz Pracy za osoby powyżej określonego ustawowo wieku) oraz zrealizowano zadanie inwestycyjne w zakresie uregulowania

¹² Sprawozdanie zostało przekazane w dniu 28 lutego 2023 r.

¹³ Dobór celowy według kryterium najwyższej kwoty wydatkowanej z tytułu udzielenia zamówienia w 2022 r.

¹⁴ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Aktywów Państwowych z dnia 1 marca 2022 r. (Dz. U. poz. 525).

¹⁵ Na podstawie art. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1504).

¹⁶ Dz. U. poz. 2407.

gospodarki wodno-ściekowej wraz z wymianą nawierzchni placów i dróg wewnętrznych wokół budynku WUG (1 537 tys. zł – 100% planu).

Szczegółowo zbadano wydatkowanie środków na ww. zadanie inwestycyjne. Zostało ono zrealizowane w pełnym planowanym zakresie rzeczowym oraz w terminie określonym w art. 21 ust. 6 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw¹⁷ – tj. do dnia 30 listopada 2022 r.¹⁸

W WUG prowadzono odrębną ewidencję księgową wydatków, które nie wygasły z upływem 2021 r. Na jej podstawie sporządzono sprawozdanie Rb-28 NW z wykonania plany wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego.

(akta kontroli str. 176-185)

W 2022 r. w części 60 WUG wydatkowano kwotę 281,0 tys. zł na energię elektryczną (wzrost o 26 tys. zł, tj. 10,2% więcej niż w 2021 r., gdy wydatkowano 255,0 tys. zł), w tym wydatki na usługę dystrybucji energii elektrycznej wyniosły 130,6 tys. zł (w 2021 r. – 111,5 tys. zł, co oznaczało wzrost o 19,1 tys. zł, tj. (17%)¹⁹).

Zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej²⁰ kierownicy jednostek sektora finansów publicznych od dnia 1 grudnia do dnia 31 grudnia 2022 r. podejmują działania w celu realizacji obowiązkowego zmniejszenia całkowitego zużycia energii elektrycznej w zajmowanych budynkach lub częściach budynków oraz przez wykorzystywane urządzenia techniczne, instalacje i pojazdy, w danym okresie w wymiarze określonym w ust. 2 ww. ustawy.

Zgodnie z art. 37 ust. 2 przywołanej ustawy²¹ średniomiesięczne zużycie energii elektrycznej w latach 2018-2019 w budynku WUG wynosiło 9 520 kWh i powinno zostać zmniejszone o 821 kWh do wysokości 8 700 kWh na koniec grudnia 2022 r. Faktyczne zużycie energii w budynku WUG w grudniu 2022 r. wyniosło 7 303 kWh.

Badanie wydatków na usługi dystrybucji energii elektrycznej w punkcie poboru energii elektrycznej o nr 590322400701634118 zlokalizowanym w budynku WUG przy ul. Poniatowskiego 31 w Katowicach (dalej: PPE)²² wykazało, że:

1. wartość mocy umownej była wyższa od faktycznego zapotrzebowania na moc elektryczną w poszczególnych okresach rozliczeniowych, tj.: w PPE (grupa taryfowa C21) maksymalna moc pobrana kształtowała się

¹⁷ Dz. U. poz. 1535, ze zm.

¹⁸ Ostatni wydatek w ramach realizacji tego zadania został poniesiony w dniu 14 lipca 2022 r.

¹⁹ Przy czym dane w zakresie wydatków na dystrybucję energii można było wyodrębnić w przypadku WUG oraz Okręgowych Urzędów Górniczych w: Katowicach, Wrocławiu oraz Kielcach. W przypadku pozostałych OUG mających siedziby w lokalach wynajmowanych albo nie było możliwości wyodrębnienia wydatków na dystrybucję energii (dotyczyło to OUG w Gdańsku, Poznaniu, Lublinie, Krośnie), albo koszty opłat za energię i jej dystrybucję były ujęte w opłatach czynszowych (OUG w Warszawie oraz Krakowie).

²⁰ Dz. U. poz. 2127, ze zm.

²¹ Oraz wyliczeniom dokonanych przez WUG przy pomocy dedykowanego kalkulatora zamieszczonego na stronie internetowej Urzędu Regulacji Energetyki.

²² Dobór PPE celowy – na podstawie faktur z tytułu usług dystrybucji energii elektrycznej za miesiąc kwiecień 2022 r. do badania wybrano PPE spełniający przynajmniej jeden z warunków: w zakresie energii biernej - pobór energii czynnej wynosił co najmniej 5 000 kWh/miesiąc oraz opłata za energię bierną wynosiła co najmniej 30% opłaty sieciowej, a w zakresie mocy umownej – różnica między mocą umowną a maksymalną poboraną była najwyższa. Odstąpiono od badania celowości zmiany grupy taryfowej ze względu na fakt, że operator systemu dystrybucji dla obszaru, gdzie mieści się siedziba WUG (Tauron Dystrybucja S.A., dalej Operator), nie różnicuje stawek opłat dla grup taryfowych C22a oraz C22b (grupy dwustrefowe), a w grupie C23 (trójstrefowa) różnice byłyby nieistotne i wynosiłyby ok. 1% potencjalnych oszczędności z tytułu zmiany grupy. Badanie przeprowadzono na podstawie 12 faktur wystawionych za miesięczne okresy rozliczeniowe styczeń-grudzień w 2022 r. przez Operatora z tytułu świadczonych usług dystrybucji energii elektrycznej na łączną kwotę brutto 55 113,70 zł.

w poszczególnych okresach rozliczeniowych od 30 kW do 40 kW, co stanowiło od 60% do 80% mocy umownej (50 kW);

2. w PPE (grupa taryfowa C21) opłaty za ponadumowny pobór energii biernej pojemnościowej wyniosły 20,6 tys. zł, co stanowiło 37,4% wydatków poniesionych na usługi dystrybucji (55,1 tys. zł)²³.

W listopadzie 2022 r. WUG dokonał analizy kosztów ponoszonych z tytułu usług dystrybucji energii elektrycznej. Wskazała ona m.in. potrzebę kontynuacji działań w kierunku zmniejszania ilości zużytej energii czynnej (poprzez likwidację energochłonnych urządzeń elektrycznych), brak celowości zmiany grupy taryfowej i zastosowania innej grupy, potencjalne oszczędności w zakresie obniżenia mocy umownej w zakresie uzgodnionym z Operatorem oraz sporządzenie profesjonalnej analizy w zakresie montażu kompensatorów energii biernej pojemnościowej.

(akta kontroli str. 187-288)

W dniu 27 grudnia 2022 r. Prezes WUG na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 177 ust. 3 pkt 2 *ufp* dokonał blokady planowanych wydatków w części 60 WUG na łączną kwotę 53,0 tys. zł.

Blokada środków wynikała z mniejszych niż planowano kosztów: realizacji inwestycji budowlanej wokół budynku WUG (30,9 tys. zł) oraz z tytułu prac komisji specjalnych powoływanych przez Prezesa WUG (22,1 tys. zł).

(akta kontroli str. 98)

Prezes WUG rzetelnie, zgodnie z art. 175 ust. 1 i 2 *ufp*, sprawował nadzór i kontrolę nad wykonywaniem budżetu w części 60-Wyższy Urząd Górniczy – z wyjątkiem ponoszenia wydatków na usługi dystrybucji energii elektrycznej²⁴. W Urzędzie wprowadzono procedury określające sposób weryfikacji operacji finansowych i gospodarczych. Główny Księgowy przedkładał, za pośrednictwem Dyrektora Biura Budżetowo-Finansowego WUG, do akceptacji Prezesowi WUG kwartalne sprawozdania, dotyczące m.in.: przebiegu wykonania zadań, w tym dochodów i wydatków, wykorzystania rezerw udzielonych z budżetu państwa, prawidłowości i terminowości pobierania dochodów, zgodności wydatków z planowanym przeznaczeniem oraz prawidłowości i terminowości regulowania zobowiązań finansowych. Procedury określały również czynności dokonywania wstępnej oceny celowości zaciągania zobowiązań finansowych, w tym obowiązki dyrektorów jednostek i głównego księgowego. Kontrola prawidłowości wykonania budżetu po stronie dochodów oraz wydatków obejmowała kontrolę wstępną, polegającą na badaniu m.in. projektów umów z dostawcami i wykonawcami usług oraz kontrolę bieżącą polegającą na miesięcznym sprawdzaniu raportów finansowych przesyłanych z okręgowych urzędów górniczych. Na podstawie tych raportów oraz miesięcznych wydatków WUG, opracowywane były miesięczne analizy.

Ponadto dokonywane były bieżące oceny w zakresie realizacji budżetu w części 60 WUG, dotyczące w szczególności przebiegu wykonania zadań w zakresie dochodów i wydatków. Ich podstawą były materiały przygotowane przez Biuro Budżetowo-Finansowe. Wyniki analiz przedstawiane były w czasie narad dyrektorów komórek i jednostek organizacyjnych oraz na cotygodniowych naradach kierownictwa WUG i dyrektorów departamentów i biur. Analizy w zakresie wykonania dochodów i wydatków przedkładane były kierownictwu WUG także w okresach miesięcznych przez Biuro Budżetowo-Finansowe.

(akta kontroli str. 10-12, 31-39, 380-385)

²³ W badanym PPE nie stwierdzono naliczonych opłat za ponadumowny pobór energii biernej indukcyjnej.

²⁴ Opisanymi w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* poniżej.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W 2022 r. w Urzędzie nie podjęto skutecznych działań mających na celu ograniczenie ponoszonych wydatków na usługi dystrybucji energii elektrycznej (opłaty sieciowej stałej poprzez dostosowanie mocy umownej do faktycznych potrzeb PPE i opłat za ponadumowny pobór energii biernej poprzez montaż układów do kompensacji energii biernej).

Według wycień NIK na podstawie badania 12 faktur z tytułu świadczenia usług dystrybucji energii, potencjalne oszczędności z tytułu: zmiany mocy umownej mogłyby wynieść ok. 847 zł brutto rocznie, a montażu układu kompensacji mocy biernej ok. 17,5 tys. zł brutto rocznie – odpowiednio ok. 1,5% oraz ok. 30% wysokości wydatków poniesionych przez WUG na usługi dystrybucji energii w zakresie rozliczeń objętego badaniem PPE w 2022 r.

Według art. 44 ust. 3 pkt 1 *ufp*, wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów.

Dyrektor Generalna WUG wyjaśniła²⁵, że kompleksowa analiza zawierająca wnioski i propozycje działań mających na celu zmniejszenie opłat z tytułu kosztów dystrybucji energii elektrycznej została opracowana pod koniec 2022 r. i dlatego też w tym roku nie osiągnięto oszczędności w tym zakresie. W latach 2021-2022 nie podejmowano takich analiz z uwagi na realizowaną inwestycję budowlaną obejmującą także przebudowę infrastruktury instalacji elektrycznej, w tym montaż stacji ładowania elektrycznych samochodów służbowych.

W dniu 7 marca 2023 r. WUG złożył do Operatora wnioski o zmianę mocy umownej poprzez zróżnicowanie mocy umownej na miesiące (moc 45 kW w okresie od stycznia do maja oraz od września do grudnia, moc 45 kW w okresie czerwiec-lipiec oraz moc 40kW w sierpniu) – od dnia 1 kwietnia 2023 r. Zgodnie z obowiązującą Taryfą Operatora, jeśli odbiorca dokonuje obniżenia mocy umownej, w rozliczeniach z tytułu świadczenia usług dystrybucji energii składnik stały stawki sieciowej zwiększa się o 10% dla całego okresu objętego korektą (tj. do końca danego roku). Zgodnie z wycieniem WUG oszczędności z tego tytułu mogą wynieść ok. 16% w skali roku (ok. 955 zł netto rocznie i ok. 505 zł netto od kwietnia 2023 r. w porównaniu z opłatami ponoszonymi z tego tytułu średnio w latach 2021-2022 – bez uwzględnienia 10% podwyżki składnika stałego stawki sieciowej).

W dniu 21 marca 2023 r. WUG zawarł umowę na dostawę, montaż, uruchomienie oraz konfigurację dynamicznego układu kompensacji mocy biernej w obszarze działania PPE w budynku WUG z terminem realizacji 21 dni od jej podpisania. Wykonawca układu kompensacji zadeklarował umownie, że po pierwszym pełnym miesięcznym okresie rozliczeniowym za energię elektryczną dzięki układowi kompensacji obniżone zostaną opłaty za energię bierną pojemnościową i indukcyjną do kwoty poniżej 80 zł netto przy cenie za energię bierną 0,83 zł netto za 1 kvarh wg taryfy C Operatora. Jeżeli deklarowany efekt nie zostanie osiągnięty, wykonawca zobowiązał się umownie do wprowadzenia stosownych korekt do układu, a w ostateczności do demontażu układu na własny koszt i zwrotu wynagrodzenia pomniejszonego o wygenerowane oszczędności. Wynagrodzenie wykonawcy zostało określone w wysokości 15,8 tys. zł netto. Zgodnie z wycieniami wykonawcy okres zwrotu z tej inwestycji powinien wynieść ok. 10 miesięcy od zamontowania układu.

(akta kontroli str. 187-207, 228-264, 289-294)

²⁵ Pismo nr BAG.071.1.2023 z 28 lutego 2023 r.

OCENA CZĄSTKOWA Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2022 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków.

Wydatki były dokonywane zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami. Prezes WUG rzetelnie sprawował nadzór i kontrolę nad wykonywaniem budżetu w części 60 Wyższy Urząd Górniczy – z wyjątkiem ponoszenia opłat z tytułu dystrybucji energii elektrycznej.

OBSZAR

3. Sprawozdawczość i księgi rachunkowe

3.1 Sprawozdania

Opis stanu faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych sprawozdań za 2022 r. przez dysponenta części 60 Wyższy Urząd Górniczy:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2022 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

(akta kontroli str. 122-177)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych.

Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny, że sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

V. Uwagi i wnioski

W związku z podjęciem przez WUG działań w celu zmniejszenia ponoszonych kosztów z tytułu usług dystrybucji energii elektrycznej oraz niestwierdzeniem nieprawidłowości w realizacji budżetu w części 60-Wyższy Urząd Górniczy w 2022 r. w pozostałym zakresie, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie²⁶ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, dnia kwietnia 2023 r.

Wiceprezes
Najwyższa Izba Kontroli
Małgorzata Motylow

.....
podpis

²⁶ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.